

Uredništvo uprava, Ljubljana, Kopitarjeva 4. Telefon 4001-4004. Mesečna naročnina 18 litr. za inostranstvo 21.50 litr. — Ček rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.200 za inostranstvo — Izključno zastopstvo: A. Jase iz Pariza in inostranstva: UPI S. A. Milano. Rokopisov ne vračamo.

SLOVENE

FEBRUAR 1944
29
TOREK

Sovjetski ranjeni vergeblich an

Alle Feindangriffe bei Kriwoi Rog abgewiesen - Sowjets bei Jampolu in Gegenangriffen zurückgeworfen - Starker Einsatz der deutschen Luftwaffe bei Kirowograd - Starke Brände im Hafen von Anzio

Aus dem Führerhauptquartier, 28. Februar, DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Beldersiebs Kriwoi Rog griffen die Sowjets gestern den ganzen Tag über mit starken Infanterie- und Panzerkräften an. Alle Angriffe wurden unter Abriegelung einiger Einbrüche abgewiesen. Südlich der Pripjett-Sümpfe herrschte an einigen Stellen lebhafteste Kampfaktivität. Bei Jampolu warfen Truppen des Heeres und der Waffen SS Kräfte des Feindes im Gegenangriff zurück.

Südlich der Beresina blieben wiederholte von Panzern unterstützte Vorstöße der Sowjets erfolglos.

Die Luftwaffe griff, von rumänischen Fliegerkräften unterstützt, mit starkem Kampf- und Schlachtfliegerverbänden östlich Kirowograd feindliche Artilleriestellungen, Panzer- und Truppenansammlungen an. Eine Dnjepr-Brücke wurde durch Vollerfrier mehrfach unterbrochen.

Bei den Kämpfen der letzten Tage im Raum nördlich Rogatschew hat sich

der Bataillonskommandeur in einem Grenadierregiment, Hauptmann Sattler, an der Spitze einer Stossgruppe besonders ausgezeichnet.

An den italienischen Fronten herrschte gestern nur örtliche Kampfaktivität. Die seit einigen Tagen um Buon Riposo südwestlich Aprilia eingeschlossenen feindlichen Kräfte in Stärke von etwa zwei Bataillonen wurden nach harten Kämpfen in dem hühen- und schluchtenreichen Gelände vernichtet. Über 650 Gefangene wurden eingebracht. Der Feind erlitt in verbissenen Nahkämpfen schwerste blutige Verluste.

Das erste Bataillon des Panzer-Grenadier-Regiments 9 unter Führung des Majors Ecker hat sich hier ganz besonders ausgezeichnet.

Fernkampfartillerie beschossen mit beobachteter Wirkung den feindlichen Ausladungsverkehr im Raum Anzio und Nettuno. Angriffe deutscher Schlachtfliegerkräfte lösten im Hafen von Anzio starke Brände aus.

Sovjeti so zaman naskakovali

Vsi sovražni napadi pri Krivem Rogu zavrnjeni - Sovjeti pri Jampolu v protinapadih vrženi nazaj - Močno delovanje nemškega letalstva pri Kirovem gradu - Močni požari v luki Anzio

Führerjev glavni stan, 28. febr. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja:

Na obeh straneh Krivega Roga so večer napadali Sovjeti ves dan z močnimi pehotnimi in oklepni silami. Vsi napadi so bili po zavezitvi nekaterih vdorov odbiti. Južno od Pripjetskih močvirij so bili na nekaterih mestih živahni boji. Pri Jampolu so vrgle čete vojske in orožja SS sovražnikove sile v protinapadu nazaj.

Južno od Berevine so postali brezuspešni ponovni sovjetski sunki, podprti z oklepniki.

Letalstvo, podprto z romunskimi letalskimi silami, je z močnimi oddelki bojnih in borbnih letal napadlo vzhodno od Kirovega Grada sovražne topniške postojanke in zbirališča oklepnikov in čet. Nek Dneprski most je bil s posebnimi zadetki na več mestih prekinjen.

Pri bojih zadnjih dni na področju severno od Rogatševa se je na

čelu neke udarne skupine posebno odlikoval stotnik Sattler, bataljonski poveljnik v nekem grenadirskem polku.

Na italijanskem bojišču so bili večer le krajevni boji. Sovražne sile v moči okoli dveh bataljonov, ki so bile pred nekaj dnevi obkoljene pri Buon Riposu jugozapadno od Aprilije, so bile po hudih bojih na ozemlju, polnem vodlin in globeli, uničene. Dovedenih je bilo nad 650 ujetnikov. Sovražnik je v zagrnjenih bojih iz bližine utrpel najtežje krvave izgube.

Prvi bataljon 9. oklepno-grenadirskega polka pod poveljstvom majorja Eckera se je tu prav posebno odlikoval.

Daljnostrelne baterije so obstreljevale z opazovanjem učinkom sovražnikova raztovarjanja pri Anziju in Nettunu. Napadi nemških bojnih letal so izzvali v anzijski luki močne požare.

Uspešni napadi na Anzio

Berlin, 28. febr. DNB. S Sredozemlja poročajo o uspešnih napadih nemških bojnih letal proti izkrcavanjem v luki Anzio in topniškim postojankam na mostišču. Nemška letala so presenetljivo izvedla svoje napade, in to v nizki višini. Mnogo zadetkov v skladiščih ter eksplozije med strelivom. Med uspešnimi nastopi bojnih letalcev so zavarovali nemški lovci letalski prostor nad mostiščem in v letalskih bojih potisnili sovražne lovke oddelke z operacijskega področja bojnih letalcev.

Velik japonski uspeh

Tokio, 28. febr. DNB. Cesarski glavni stan je v ponedeljek objavil:

»Zjutraj dne 22. februarja so se prikazale v vodovju vzhodno od Marianških otokov sovražnikove pomorske sile iz 10 letalonosilkami in osmimi bojnimi ladjami. Cesarsko mornariško letalstvo je takoj prešlo v napad in napadalo ponovno od večera dne 22. februarja do zore dne 23. februarja sovražnikove sile. Pri tem so bile potopljene ena letalonosilka in tri velike vojne ladje, verjetno tudi letalonosilke, ena nadaljnja letalonosilka pa je bila poškodovana.

Do jutra dne 25. februarja so bile sovražnikove bojne sile, ko so s približno 200 letali z letalonosilkami napadle otoke Saipan, Tinian in Guam, zbežale v vzhodni smeri. Mi smo utrpeli malenkostno škodo.

Badoglio prosi za priznanje

Amsterdam, 28. febr. Maršal Badoglio je po vesti angleške poročevalske službe iz Neaplja izjavil, da je prošil vlad Zedinjenih ameriških držav in Anglije, da priznata njegovo vladno kot »zaveznico vlade«, ima pa malo upanja, da mu bodo ugodili.

Povratak v Nemčijo

Lizbona, 27. febr. V okviru akcije za povratek inozemskih Nemcev, ki jo je izvedel zunanji urad, je dne 26. februarja 1944 prispelo v Lizbono osebe, ki so bile v Nemčiji generalnega konzulata v Alžiru, 1116 Nemcev iz Severne, Srednje in Južne Amerike ter 118 težko ranjenih nemških vojni ujetnikov iz Zedinjenih ameriških držav in Kanade. Pri prihodu jih je v imenu nemškega zunanjega ministra pozdravil nemški poslanik. Povratniki bodo v treh skupinah nadaljevali potovanje domov s posebnimi vlaki.

Helsinki zopet napadeni

Helsinki. Ob dveh ponoči je bilo uradno objavljeno: »Sovražnik je izvedel v pretekli noči z več sto letali ponovno silovit letalski napad na mesto Helsinki. Razdiralne in zažigalne bombe, odvržene na razne mestne okraje, so povzročile občutno škodo na poslopih in številne požare. Civilno prebivalstvo je imelo nekaj izgub.« Napad se je pričel ob 19 in trajal skoraj do 7 zjutraj. Letalska obramba je sestrelila več sovražnih letal.

Kratka poročila

Stockholm. Kakor javlja angleška poročevalska služba, je bilo v Buenos Airesu uradno objavljeno, da je bil general Diego Mason imenovan za zunanjega ministra in general Juan Pistarini za namestnika mornariškega ministra.

Stockholm. Končno je očitveno, in to posebno sedaj, ko je morala angleška vojska misliti zapustiti Turčijo praznih rok, da se niso izpolnile optimistične

Ljudje beže iz »komunističnega raja«

Ljubljana, 28. febr.

Pretekli teden je pribežalo v Ljubljano veliko skrivačev iz temeniške doline, to je iz občine Trebnje, Vel. Gaber, Velika Loka in St. Vid. Prejšnjo nedeljo jih je pribežalo 27, na pusti torek 28, v četrtek 28, v petek 126, in v soboto 90. Vsi ti moški so se skrivali že precej časa pred mobilizacijo, s katero so jim grozili komunisti. Komunisti so izvedli v temeniški dolini dve mobilizaciji. Prva mobilizacija je bila razglašena 13. septembra. Druga mobilizacija, ki se je vršila tri dni, se je začela 18. oktobra. Na tej mobilizaciji so bili klicani v hribe vsi moški od 17. do 45. leta. Prišlo pa je iz cele okolice Trebnja in 6 ljudi, in še od teh šestih so bili štirje nespodobni, tako da so imeli celo od komunističnih zdravnikov potrdila, da smejo ostati doma. Vsi ostali moški so se ob mobilizaciji poskrili. Nekateri so se skrivali doma po vaseh. Imeli so napravljene podzemeljske jame, iz katerih se po celotni dolini niso pokazali. Komunisti so napregli vse sile, da bi jih izsledili, vsa komunistična obveščevalna služba je bila budno na straži, toda skrivačev niso mogli dobiti. Mnogi so se skrivali pred ko-

munisti v hostah. Nekateri so bili obojeni. Imeli so nekaj pušk in bomb, da bi se lahko ubranili pred napadom komunistov, ki so jih ves čas zasledovali; če so katerega ujeli, so ga poslali v »brigado«, a se je po navadi že čez dva dni vrnil, ker se mu je zaradi slabe komunistične organizacije posrečilo zbežati. Da bi lažje izsledili skrivače, so komunisti z vsemi mogočimi grožnjami hoteli zvesti od njihovih domačih, kje se nahajajo. Grozili so, da bodo požgali vse hiše v vasi, in da bodo ženske, ki so trdovratno tajile, kje so njihovi domači, poslali v internacijo. Ves čas so komunisti v hribih prirejali mitinge. Da bi se jih ljudje bolj navdušeno udeleževali, so pokarbeli včasih za jedajo in pijačo. Zgodilo se je, da so v neki vasi, kjer so napovedali miting, dali udeležencem na razpolago 200 litrov vina in 100 kg težkega prašiča, češ, to vam poklanja komunistična oblast. Dan nato pa so udeleženci mitinga zvedeli, da sta bila vino in prašič zaplenjena v posodni vasi.

Dolenjci, ki so pribežali iz temeniške doline, so se v velikem številu prijavili k domobranecem in si želijo, da bi kmalu lahko spet prišli domov ter pregnali komuniste iz svojih vasi.

Novice iz postojnskega kota

Postojna, 27. febr.

Postojna je bila četrto stoletja obmejna železniška postaja, in to se ji pozna. Ljubljancem so zadnjega pol leta z veliko vnemo obiskovali Postojno, ki je imela splošno več obiskovalcev kakor Trst. Danes se vozi večina že v Trst in je Postojna že nekoliko potisnjena v pozabo. Kljub temu pa še vsak vlak pripelje po nekaj ljubljanskih obiskovalcev v Postojno. Me ne je zanesla pot tja v nedeljo. Na postaji me je kljub prsčemu dežju čakalo zanimivo presenečenje. Se po kretincah je ropotal vlak, ko sem ob progi zagledal prvo sinjo uniformo — domobransko stražo na postaji.

Kljub lepi cesti sem se jezil, da sem odšel v prelaskih čevljih. Snega je namreč Postojna dobila na vsem našem Krasu več kakor kjer koli drugje in na cesti se je spreminjal že zaradi prsčega dežja v kaj neprijetno plundro.

Prihajajoč na glavni trg sem srečeval ljudi, ki so odhajali k maši ob pol devetih. Sredi ceste pa je korakala četa domobrancev, ki jo je tudi zavila v cerkev. Stopil sem se sam za njimi. Postojnčani v cerkvi so nekoliko zvedavo in z začudenjem ogledovali fante, ki so se postavili v trstih in v širokem hodniku med obema vrstama klopi. Zvedelo se mi je, da se tudi svetniki božji, ki gledajo s tako lepo poslikanega stropa, nekako zvedavo nasmijajo obiskovalcem v cerkvi. Ko je pocičalo za povzdigovanje, je zadonelo po cerkvi: »Mirno! Odekanano so udarile skupaj pete, verniki pa so se kar zvedavo ozirli. Ne vem, ali jih je presenetilo nepričakovano povelje ali tresk peti.

Ko sem odhajal iz cerkve tujec med nepoznanimi, sem slišal sem in tja opazke, kakor: »Ti, kdo bi si mislil, da so domobranci tako postavnimi fantje. Pa kako lepe uniforme imajo! — Drugi se je zopet čudil, da so prišli v tako lepem številu in kar v urejeni četi, menda pod vodstvom nekega častnika, k maši. Tretji pa je posebej opozarjal: »Ali ste slišali, kako jim je neko pred povzdigovanjem komandiral: »Mirno! In kako jim je po povzdigovanju zopet velel: »Na mestu voljno!« Kar verjeti nisem hotel, da prav slišim. Čudno se mi je zdelo, da domačini govorijo o takih malenkostih. Ko sem sedel že v gostilni pri malici in si privezoval dušo, sem šele zvedel, da so domobranci šele pred nekaj dnevi prišli v Postojno in

Polica

Nedavno smo v opisu, ki ga je podala Marija Grebene iz St. Ruperta, omenili, da se je na Polici vršilo mučenje nekega žubemberskega dekleta. K temu dodajmo, da to ni bila Polica pri Višnji gorici, temveč drug kraj, ki nima s Polico nobene zveze.

Vežna vrata stanovanjskih hiš morajo biti prvih 10 minut po alarmu, bodisi podnevi, bodisi ponoči, odprta. Nato se lahko zapro in zaklenejo.

Skiopitčno predavanje za begunce

V Ljubljani 28. januarja.

Kmečka pisarna, ki si je nadelo nalogo, da pomaga beguncem z dežele v materialnem pogledu in skrbi tudi za njihovo izobrazbo in duhovno življenje. Pisarna daje beguncem podpore, informacije, jim pomaga do zaposlitve, skrbi tudi za rekreacije in večkrat priredi za begunce kakšno poučno predavanje.

Taka poučna predavanja se vrše večkrat ob nedeljah, ko begunci ne morejo dobiti druge primerne razvedrila. Včeraj je predaval v dvorani Kmečke pisarne predsednik Prosvetne zveze gospod Zor.

Begunci so zanimivemu skiopitčnemu predavanju z lepimi slikami pazljivo sledili. G. predavatelj je ob slikah na kratko orisal slovensko zgodovino, naše prve kulturne spomenike, različne oblike slovenskih kmečkih hiš, naše narodne noče in lepe narodne običaje. Pozival je poslušalce, naj ohranjajo slovensko narodno tradicijo, ki gre včasih v pozabo in jo danes najbolj ogrožajo komunisti.

Predavanje je imelo med poslušalci lep uspeh.

Neznosen teror med komunisti

Prištni mobiliziraneec, ki se mu je posrečilo uiti iz komunističnih tolp, pripoveduje o neznosnem teroru, ki vlada med tolpami. Opisuje primer, ko je bil ustreljen komunistični komandir, ker je v borbi doživel neuspeh. Bil je poslan na svojo ekupino ter z enim protikomunističnim topom nad neki nemški oddelk. Toda top je izstrelil komaj nekaj granat, ko so že pridili nemški vojski in v hipu obkolili tolovo, tako da se je le nekaterim posrečilo uiti. Med drugim je rešil življenje tudi komunistični poveljnik čete. Pri svojem vodstvu pa je zaradi tega padel v nemilost in bil obsojen na smrt. Bil je ustreljen pred zborom cele komunistične »divizije« kot izdajalec, ker je zapravlil top. Ko je ta komandir stal pred jamo, je še zaklical, tik predem so počile puške: »Tovariši, to sem si zaslužil po štirindvajsetih mesecih borbe! Puške so počile in dveletni navdušeni komunistični priganjač se je zvrnil v jamo. Tak teror vlada med komunističnimi tolpami, medtem ko komunistična propaganda po drugi strani trdi, da vlada v hribih enačost in svoboda!

Novo mesto

Novo mesto je živelo zadnje dni v znamenju podpisovanja protikomunistične deklaracije. V ta namen je bila božična protikomunistična deklaracija razglašena na magistratu, kamor je bilo prebivalstvo povabljen s namenom, da spomeniko podpisuje. Čas za podpisovanje je bil določen za devet dni. V teh dneh je podpisalo spomenico zelo veliko ljudi. Deklar

Zvišanje rent pri Pokojninskem zavodu

Rente Pokojninskega zavoda so bile že s 1. novembrom 1941 zvišane od 20 do 5%, minimalne rente pa za invalide in starostne rentnike za 16,13%, za vdove in sirote pa za 215,78%.

S 1. julijem 1942 so se te rente znova zvišale za 30%, za ženo in za otroke pa je bila uvedena doklada po 80 lir na mesec.

Upravni odbor Pokojninskega zavoda je na seji dne 23. dec. 1943 sklenil, naj

se rentam po stanju meseca junija 1942 od 1. jan. 1944 dalje doda novih 30%, rodbinske doklade naj se pa zvišajo od 80 lir na 150 lir na mesec za osebo

Ta sklep je nadzorno oblastvo sedaj potrdilo in bo Pokojninski zavod do 10. marca 1944 nakazal vsem upravičencem povišek rent za 3 mesece skupaj, od meseca aprila 1944 pa bo nakazoval zvišane rente.

Posestnikom v katastrski občini Brinje

Leta 1943 je mestna občina Ljubljanska dala na novo izmeriti in napraviti mape za kat. občino Brinje. Te nove katastrske mape so sedaj gotove ter bodo na njih podlagi napravljene novi posestni listi in preurejeni podatki o parcelah v zemljiški knjigi. Preden pa se s temi deli začne, lahko posestniki po zakonu o katastru nove mape pregledajo in ugotovijo, če je njihova posest pravilno narisana in v zapisnikih pravilno vpisana. Pri tej priliki lahko posestnik novim mapam ugovarja, in če sam ni zakrivil pogrška, bodo mape popravljene brezplačno. Zato bodo katastrske mape k. o. Brinje razgrnjene za javen vpogled od 6.-21. marca vsak dan, razen ob nedeljah in ponedeljkih, od 8-12 in od 15-17 v geometrijski pisarni geom. Peto in Brekvar, Costa Arielle Rea 3-I. (prej Gosposvetska).

Vsak posestnik kakršne koli zemljiške ali stavbne parcele v tej katastrski občini nove mape lahko pregleda na dan, za katerega bo dobil posebno vabilo. Pri tej priliki izjavi, ali je njegovo posestvo pravilno vpisano ali ne. Če sta na posestvu dva ali več lastnikov, morajo priti vsi k vpogledu, da ne bi bili sosesstniki vpisani pomankljivo.

Po 31. marca posestniki novim mapam ne bodo mogli več ugovarjati ter bodo poslej popravki ali val na njihove stroške.

Po pregledu novih katastrskih map bodo posestniki podpisali poseben zapisnik, kjer bodo priznali, da so na novo narisane meje, ki so v naravi zaznamovane z mejniki, pravilne ter je tudi kultura posameznih parcel pravilno označena. Če bi pa posestnika k pregledu nove mape ne bilo, bodo ta zapis-

nik podpisali posebni občinski zastopniki, ki bodo vse čas razgrnjevanja navzod, ter se posestnik pozneje ne bo mogel sklicevati na to, da zapisnika ni sam podpisal. Če bi pa posestnik posebnega vabila ne dobil, kar je zelo lahko mogoče tedaj, če so parcele pridobili šele po letu 1941, naj si ogledajo mape na dan 22. in 23. marca.

Ugovore in pritožbe proti novi mapi in pripadajočim zapisnikom lahko posestnik takoj sam vloži pri navzočem geometru ali pa pisмено pri katastrski upravi v Ljubljani, vse pa le do vključnega 31. marca t. l. Ugovor in pritožba naj vlagajo v naslednjih primerih: 1. če parcela ni vpisana ali je večkrat vpisana ali če je posestnik napačno vpisan; 2. če so mejniki napačno postavljeni, če je meja, oblika ali površina parcele napačno izmerjena, vrstna ali razčlenjena; 3. če je nerodovitna parcela uvrščena v kulturo (vrt, njivo, travnik, gozd itd.) ali če je rodovitna parcela vpisana za nerodovitno; 4. če parcela ni uvrščena v ustrezno kulturo, torej če je n. pr. nameste njive vpisan travnik ali gozd in podobno; 5. če parcela ni dobila pravilnega razreda; 6. če je parcela v primeri s kako drugo parcelo neenake klasirana.

Mestna občina vabi vse posestnike, naj si mape ogledajo, ker bo vse morebitne nepravilnosti v katastrskih mapah pozneje mogoče popraviti samo na stroške posestnikov samih.

Z 31. marcem bo razgrnjevanje novih katastrskih map zaključeno in bodo katastrske oblasti pokrenile vse potrebno, da bo nova mapa povsem nadomestila dosedanje stare mape kat. občine Brinje.

Novi grobovi

† Karol Strukelj. V Mostah je v ponedeljek jutraj po kratkem in hudem trpljenju za vedno zatihnil oči posestnik in mesar g. Karol Strukelj. Blagoga rajnega bodo pospremili na zadnji poti v torek ob treh popoldne iz hiše v Povšetovi ulici 36 k Sv. Križu. Sveti maši zadušnici bosta v četrtek ob trideseti na 7. v Mladinskem domu in v ponedeljek, 6. marca ob 7 pri Sv. Družini.

† Emil Keržnik. V Ljubljani je umrl bivši restavratore g. Emil Keržnik. Rajnega bodo pokopali v torek ob 5 popoldne iz kaple sv. Andreja na Zalah. Sv. maša zadušnica bo v torek, 7. marca ob 7 v cerkvi sv. Petra.

† Andre Alujevič. Iz Splita je došla novica, da je tamkaj v četrtek 24. t. m. umrl g. Andre Alujevič, poštni upravnik v p. oče g. dr. Branka Alujeviča, predsednika Pokrajinske delavske zveze v Ljubljani.

Naj vsem rajnim sveti večna Laž, vsem njihovim dragim pa naše iskreno sožalje!

† Sestra Vincencija M. Blejec

Gospodu je ugajalo, da je spet utrgal en sad z drevesa meščansko-školskega učiteljskega zbora v Lichten-turnovem zavodu.

27. februarja je umrla po nekajdnevni mučni bolezni sestra Vincencija Blejec. V dragem ji zavodu, kjer je sama doraščala in se izobraževala, je delovala blizu 30 let kot vestna, delovna in zvesta usmiljenkai učiteljica. Pokojna sestra Vincencija je vse svoje lepe darove posvečala vzgoji in izobrazbi naših doraščajočih deklic. Bila je odličnega učiteljskega značaja; s svojo ljubeznivo doslednostjo je znala buditi v dušah voljo in pogum za plemenita čustva, blage misli in dobra socialna dela. Razumela je mlada dekleta in jim bila zanesljiva vodnica k pravi življenjski sreči.

Program knjig Slovenčeve knjižnice je zelo pester.

Postanite naročnik, da bo tudi vaša domača knjižnica izpolnjena z zanimivimi in dobrimi knjigami.

Za današnji dan

Koledar

Torek, 29. svečana: Obalt, škof; Cereai, mučenec; Just, mučenec; Teofil, mučenec; Sreda, 1. sušca: I. kvarte; Albin, škof; Svithert, škof; Dav, škof.

Lunina sprememba: 1. sušca prvi krajec ob 21.40. Herchel napoveduje ob jugu dež

Dramsko gledališče

»Namišljeni bolniki. Red Turek. Ob 16.

Operno gledališče

»Melodije srca. Izven. Ob 16.

Kino Matica

»Gabrijela Dambrone. Ob 15 in 17.30.

Kino Sloga

»Udosa. Ob 15 in 17.

Kino Union

»5000 mark nagrade. Ob 15.30 in 17.30.

Kino Kodeljevo

Bell scene. Ob 17.

Lekarniška služba

Nočno dežurno službo imajo lekarnice: dr. Kmet

Ne krivavi prvič naš slovenski narod

21. Gosposko klop so zasedli višji plemiči, to se pravi, knezi, grofje in baroni, ter višja duhovščina. Visoko plemstvo v kranjskem deželnem zboru so bili: 3 knezi, 18 grofov in 42 baronov. Izmed višje duhovščine pa so sedeli v kranjskem deželnem zboru v gosposki klopi ljubljanski, tržaški in pičenski škof, komendant nemškega viteškega reda ter stiški in kostanjeviški opat.

Nižji plemiči, ki so se imenovali vitezi, prvotno niso bili zastopani v državnem zboru. Pozneje so vitezi tvorili tkzv. viteško klop. V kranjskem deželnem zboru je bilo 58 vitezov. Razen tega je bila v viteški klopi še srednja duhovščina. Na Kranjskem je bilo v viteški klopi 7 stolnih kanonikov, na Stajerskem pa so bili zastopani v viteški klopi tudi nekateri župniki velikih župnij.

Tretja klop je bila meščanska klop. Toda ta je bila čisto drugače urejena kot gosposka in viteška klop. V gosposki in viteški klopi so bili vsi

višji oz. nižji plemiči, v meščanski klopi pa niso sedeli vsi meščani, ampak samo njihovi zastopniki. Svoje zastopnike v zbor kranjskih deželnih stanov so pošiljala mesta Ljubljana, Kranj, Kamnik, Novo mesto, Metlika, Črnomelj, Loč in nekaj časa tudi Trst in Reka. Značilno je, da je Loč, najmlajši izmed teh mest, dobil mestne pravice vprav po zaslugi turških vpadov. Turki so ga namreč ponovno napadli in požgali; zato je cesar določil, da se preuredi v trdnjavo. Da bi pa Ložani zmogli stroške, jim je podelil donosne meščanske pravice.

Deželni organi.

Na čelu deželnih stanov je bil deželni glavar. Imenoval ga je deželni knez na predlog deželnih stanov. Deželni glavar je bil vrhovni sodnik v deželi in tudi vrhovni poveljnik deželne vojske. Zato je bil deželni glavar vedno laik. Vendar je bil l. 1529 imenovan za kranjskega deželnega glavarja ljubljanski škof Krištof Rav-

bar. Pozneje je postal namestnik cesarja Ferdinanda za Spodnjo Avstrijo. Kot tak je leta 1532 ob reki Schwarzi uničil turške čete pod Kasimbegom. Za politične in vojaške zasluge je Ferdinand podelil leta 1533 Ravbarju in vsem njegovim naslednikom na ljubljanski škofijski stolici knežji naslov.

Deželni glavarji so bili navadno člani najodličnejših plemiških rodbin. Na Kranjskem so bili to zlasti celjski grofje. Ko so ti izumrli, pa predvsem grofje Turjaški. Tako je bil deželni glavar n. pr. Herman II. Celjski, ki je poveljeval našim četam pri prvem spopadu s Turki, v nesrečni bitki pri Nikopolju. Po svojih pismih, ki služijo za vir zgodovine turških vpadov k nam, je znan Viljem Turjaški. Andrej Turjaški, karlovski general, pa je odločilno potokel Hrasna pašo pri Sisku l. 1593. Deželni glavar je imel svoj sedež na Ljubljanskem gradu, kjer so še sedaj v kapeli sv. Jurija njihovi grbi. Pozneje so ob priliki kuge, ki je razsajala v Ljubljani, prenesli svojo stolico v Kamnik.

Deželni glavar je imel namestnika, ki se je imenoval deželni upravitelj. Le-ta ga je nadomeščal kadar je bil glavar odsoten ali zaradi starosti ni več mogel opravljati svojih poslov. Tretji važni uradnik v deželi je bil vicedom. Ta je imel v rokah deželne finance. Zato so to službo po-

deljevali plemičem, meščanom ali duhovnikom, ki so se izkazali kot umni gospodarji.

Da je bil kler tako številno udeležen pri deželni upravi, se ne smemo čuditi. Plemiči in celo vladarji so bili v tistih časih neuki. Njihova vzgoja je obstajala predvsem v vojaških vajah. Mečevanje in lov sta bila mladim vitezom dokaj bolj pri srcu, kot pa pisanje in pergament. Prvi rimsko-nemški cesar Karl Veliki (l. 800 od papeža kronan v Rimu) n. pr. ni znal napisati drugega, kot neko čačko, ki je pomenila njegov podpis. In vendar je razširil svojo državo preko Francije, Nemčije, Italije, Španije in tudi naših dežel. To velikansko državo je s pomočjo zanesljivih in razgledanih svetovalcev tudi dobro uredil in vladal. Za svoje uradnike in poslane je postavjal v veliki večini škofove, ker so bili ti tedaj edini dovolj izobraženi za taka mesta.

Tudi v naših deželah je bilo dolgo tako, da so bili kleriki edina inteligenca. Poleg duhovske službe so morali po naročilih deželnega kneza opravljati tudi svetne službe. Ker tedaj ni bilo denarnega gospodarstva, je bila njihova plača pač svojevrsna. Knez jim je dal posestva in kmetije na tistem ozemlju, so jim odraščali razne davjate v živilih in drugih potrebščinah. Iz teh sredstev so morali tedaj javni organi vzdrževati tudi

vojaške oddelke, ki so skrbeli za varnost v deželi, ob času vojske pa se uvrstili pod zastavo deželnega kneza. Tako so tudi škofove in opate skrbeli za varnost službe. Kot taki so seveda hodili na zbor deželnih stanov, saj se je tam govorilo predvsem o tem.

Opatije (stiška in kostanjeviška na Kranjskem) so bile zlasti važne ustanove. Redovniki so mnogo bolje vodili dušno pastirstvo, ker so imeli v oskrbi večinoma strnjeno ozemlje okoli samostana. Dieceze tedaj niso bile zaokrožene, kot danes. Tudi ljubljanski škofija ni dobila ob ustanovitvi leta 1462 strnjene ozemlja, ampak so bile njene župnije raztresene po treh deželah. Ljubljanski škofje so dolgo stolovali na Gornjem gradu. V Ljubljano so se preselili šele za Jožefa II., ki je savinjsko dolino izločil iz ljubljanske škofije.

Velikaši-laiki so vedno mislili na koristi svoje rodbine, zato so knezi za najbolj zaupne službe raje izbrali prav cerkvene dostojanstvenike. Tako so bili v poznejši dobi ljubljanski škofje pogosto kanclerji v grški vladbi za Notranjeavstrijske dežele. Opatije so bile tako tedaj močnejša verska središča, kot pa škofijski sedoji. Poleg vzgoje srca so redovniki gojili znanost (brez njih bi se dela rimskih in grških klasikov ne ohranila) in umetnost.

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapisih

Vreme po sv. Matiju

Sv. Matija je pri naših kmetovalcih nekaj vremenski mejnik za mrz. O sv. Matiju bruhne v deželo zadnji mraz, val mraza, nakar se začne vreme preobračati od dne do dne na boljše in se jutranja temperatura navadno dvigne že za nekaj stopinj nad ničlo. Zvest svoj funkciji je sv. Matija tudi letos razbijal led, saj je bila prav na njegov dan 23. februarja v tej zimi dosežena najvišja stopnja mraza, namreč nekaj nad 10 stopinj pod ničlo, kar pa je pomenilo še vedno nekaj zmeren mraz, ko je bilo druga leta prav za svetega Matija skoraj do 20 stopinj mraza. Na pepelnico nedeljo se je vreme preobrnilo. Bilo je močno oblačno. Zjutraj je tudi malo snežilo. Padel je izredno droben sneg. Podnevi je bilo oblačno. V ponedeljek se je toplota že zjutraj dvignila nad ničlo. Lani je bil Matija v pogledu mraza za več stopinj mijejš, kajti zjutraj je bilo samo 3 stopinj pod ničlo. Podnevi pa smo lani na Matijev dan imeli celo 15 stopinj nad ničlo. Lani ob tem času je bilo zelo toplo. Na 1. marec je toplota dosegel celo +19°C. Počasi se ljudje pripravljajo za prva poljska dela.

Metanje cigaretnih ogorkov na sprehodih po mestnih in tudi drugih gozdovih je zelo nevarno, ker je

povsod dosti suhega listja ter lahko nastane požar, ki bi nam uničil nasade in napravil veliko škodo tudi zasebnim lastnikom gozdov. Se posebno je pa prepovedano kuriti po hostah in gozdovih ter so predpisi gozdnega zakona zelo strogi, saj mora tisti, ki bi na kakršen koli način ali tudi samo s cigaretami zanetil požar, povrniti prav vso škodo, razen tega bi bil pa še posebej kaznovan. Zato prosimo vse sprehajalce, naj